

Antibioticagebruik aandachtspunt bij kalveren jonger dan twee maanden

Meer biest, minder antibiotica

Het gebruik van antibiotica bij kalveren onder de twee maanden is hoog, zo blijkt uit cijfers van de Stichting Diergeneesmiddelenautoriteit. Waar komen die getallen vandaan? En vooral hoe zijn ze te verbeteren? Biest blijkt de eerste levensweken het allerbeste middel tegen ziekten.

tekst **Alice Booij**

In het gemiddelde van 2,9 dierdagdoseringen per jaar (ddd/j) op melkveebedrijven tellen ze niet heel zwaar mee. Maar het gebruik van orale antibiotica bij kalveren is volgens de Stichting Diergeneesmiddelenautoriteit (SDa) met 10,9 te hoog. 'Het betekent dat op een gemiddeld melkveebedrijf per jaar elf dagen antibiotica aan een kalf gegeven wordt', aldus SDa-directeur Hetty van Beers, die eraan toevoegt dat 10,9 is berekend op basis van het gemiddeld aanwezige aantal kalveren op een bedrijf. 'Die 10,9 is veel en zou minder moeten kunnen gezien de gesloten bedrijfsvoering op deze bedrijven.'

Kalveren tot 56 dagen

In juni publiceerde de SDa voor het eerst cijfers over het antibioticagebruik op melkveebedrijven in 2012, bijgehouden in MediRund. Er was veel aandacht voor het gebruik van droogzetters, maar daarnaast vielen de hoge cijfers op van het antibioticagebruik bij kalveren jonger dan 56 dagen, in de melkperiode dus.

'Het gaat vooral om middelen die oraal worden toegediend, oftewel met de melk worden vermengd', analyseert Van Beers. Uit de cijfers bleek dat er een grote variatie tussen de bedrijven is. De meest voorkomende score bij de orale antibiotica bij kalveren jonger dan 56 dagen ligt op 0. Maar liefst 75 procent van de melkveebedrijven scoort onder de 1 ddd/j, dus heel erg laag. 'Het betekent dat het grote verbruik bij een heel klein gedeelte van de melkveehouders zit. Zij zetten deze middelen dus fors in bij de jongste dieren', haalt Van Beers uit de cijfers. 'En het kan ook zijn dat er bedrijven zijn die nog veel op voorraad hebben', nuanceert ze. 'Op het moment dat de antibiotica worden gekocht, gaan ze mee in de registratie. Maar dat wil nog niet zeggen dat ze ook gebruikt zijn.' Toon van Hoof, LTO-portefeuillehouder diergezondheid, merkt op dat de variatie tussen de bedrijven heel erg groot is. 'De meeste bedrijven doen het erg goed, slechts een klein aantal scoort hoog in

De variatie tussen melkveebedrijven in antibioticagebruik bij kalveren is fors

deze dierdagdosering. Dat betekent dat er nog wat te verbeteren valt en dat is ook mogelijk.' Volgens Van Hoof zit de oplossing om het antibioticagebruik naar beneden te brengen vooral in het management. 'Denk aan meer preventie om de infectiedruk te verminderen, een goede hygiëne en een betere biestvoorziening. En vaccinatie kan zinvol zijn.'

Genoeg eenlingboxen

Dat het antibioticagebruik de eerste drie maanden van de opfok wat hoger ligt, is volgens Herbert Bouwers, kalverspecialist bij Alpuro Breeding, wel logisch. 'Dat is precies de periode dat kalveren ge-

Tabel 1 – Gebruik van antibiotica (ddd/j) van 18.053 melkveebedrijven (bron: SDa)

dierdagdosering per jaar	gemiddelde	mediaan	75% scoort onder	90% scoort onder
totale gebruik	2,9	2,7	3,8	4,9
gebruik van droogzetters (dieren > 2 jaar)	1,8	1,8	2,6	3,1
gebruik van mastitisinjectoren (dieren > 2 jaar)	0,8	0,6	1,1	1,7
gebruik van orale antibiotica bij kalveren (dieren < 56 dgn.)	10,9	0	1,0	28,1

speend worden en vaak ook verplaatst. Dan zie je een dipje in de groei, waardoor er ook meer kans is op ziekten.' Hij ziet dan dat vooral longproblemen bij de kalveren opspelen. 'Dat heeft te maken met stress en een verminderde weerstand.'

Volgens Bouwers is diarree eigenlijk een probleem dat goed op te lossen is zonder medicijnen. De hygiëne van de afkalbox en van de eenlingboxen is hierbij de zwakke schakel; door een slechte hygiëne worden de kalveren de eerste 24 uur na de geboorte geïnfecteerd.'

Bouwers adviseert melkveehouders vooral om voldoende eenlingboxen be-

schikbaar te hebben. 'Wanneer je bijvoorbeeld in de herfst bij vochtig weer en een hoge infectiedruk veel kalveren krijgt, wil je wel goed schoongemaakte en eventueel ontsmette boxen hebben.' Een week leegstand na het schoonmaken zorgt bijvoorbeeld voor een flinke verlaging van de infectiedruk. 'Dat kan alleen als je genoeg boxen tot je beschikking hebt.'

Dat er nog genoeg te verbeteren valt in de kalveropfok, merkt Bouwers in het vervolgtraject bij vleeskalverhouders. 'Bij kalveren van de ene melkveehouder treedt 20 procent sterfte op, terwijl bij kalveren van een andere melkveehouder

alle dieren in leven blijven. Is dat toeval of management? Ik denk het laatste.' Er is dus veel verschil, concludeert de kalverspecialist. 'Een jong kalf is als een baby en die moet op en top verzorgd worden. Daar zijn nog niet alle melkveehouders zich van bewust.'

Biest beschermt tegen E. coli

GD-dierenarts Anja Smolenaars geeft aan dat de GD Veekijker regelmatig geraadpleegd wordt door dierenartsen en melkveehouders over diarreeproblemen bij de kalveren. 'Bij de jongste groep kalveren is diarree het grootste probleem en dan vooral E. coli. Die voorkom

Jeroen Dewulf van AMCRA: 'Kalveren zijn net als kinderen kwetsbaar'

'Over het algemeen is het antibioticagebruik bij alle jonge dieren wat hoger. Zij zijn het meest gevoelig voor infectieziekten omdat hun immuniteit nog niet honderd procent is', aldus Jeroen Dewulf, voorzitter van kenniscentrum AMCRA. Alhoewel in Vlaanderen cijfers over het antibioticagebruik binnen twee jaar verwacht worden na het operatio-

neel worden van een registratiesysteem, denkt Dewulf dat de situatie in Vlaanderen vergelijkbaar is met die in Nederland. 'Jonge kalveren zijn kwetsbaar, net als kinderen. Ook in de humane gezondheidszorg zie je dat het antibioticagebruik bij de jongsten het hoogst is.'

Dat is met name op kalverbedrijven een punt van aandacht, vertelt Dewulf, die via AMCRA al wel advies en voorlichting

geeft om het antibioticagebruik te verminderen. 'Daar worden deze jonge dieren uit verschillende stallen ook nog eens bij elkaar gebracht. Het antibioticagebruik is daar zeer hoog.' Op melkveebedrijven is dat naar verwachting een stuk lager. 'Maar ook op melkveebedrijven is nog wel verbetering mogelijk onder meer door voldoende biest op de goede momenten te geven.'

In Vlaanderen worden cijfers over antibioticagebruik binnen twee jaar verwacht

je door een goede biestvoorziening. Biest is de eerste levensweken het allerbeste middel tegen ziekten.'

Het kalf moet zo snel mogelijk na de geboorte biest krijgen. 'De biest moet nog vóór de E. coli in de darmen komen om er zo voor te zorgen dat de E. coli zich niet aan de darmen kan hechten en daardoor voor problemen zorgt.'

Dat betekent ook dat een goede hygiëne rondom het afkalven belangrijk is om te voorkomen dat het kalf de E. coli binnenkrijgt. 'Zorg ervoor dat het kalf niet in aanraking komt met de mest van de moeder. Zorg dus voor een schone afkalfstal en schone eenlingboxjes', adviseert Smolenaars. 'Wanneer je dat goed voor elkaar hebt in combinatie met een goede biestvoorziening, dan kun je

met veel minder of zelfs geen antibiotica toe in de opfok.'

Wim Twisk, kalveropfokspecialist bij Sloten, begrijpt wel hoe het antibioticagebruik bij de kleine kalveren heeft kunnen stijgen. 'De laatste jaren zijn bedrijven steeds groter geworden. Melkveehouders focussen zich dan vooral op de groei van hun melkveestapel en op de capaciteit van de melkstal', weet Twisk. 'Dat er geen 30, maar 45 kalveren in dezelfde jongveestal moeten, is van later zorg, maar dat loopt ze uiteindelijk wel voor de voeten.' Het betekent simpelweg dat de stallen voller worden en de tijd beperkter. 'En daarmee loopt de ziektedruk op. Voordat je echter structurele oplossingen hebt genomen in uitbreiding van huisvesting of het inzetten van arbeid voor een beter management, los je het snel op met een kuurtje of een spuit. Daar moeten we van af.'

Hij ziet wel dat er meer alertheid van melkveehouders is rondom antibioticagebruik. 'Door de aandacht rondom het verminderen van het antibioticagebruik wordt er naar alternatieven gezocht.' Volgens Twisk is de biestvoorziening nog een van de grootste knelpunten. 'Snel en veel biest betekent dat het kalf meteen een goede weerstand krijgt en daarmee houdt je ziekten buiten de deur.'

Oude groeitabellen

De voeding in de eerste twee levensweken van het kalf mag sowieso wel een tandje hoger. 'Veel kalveren zijn ondervoed. We werken eigenlijk nog met oude groeitabellen van een fh-type-kalf. We hebben ondertussen een ander type kalf gefokt. Een kalf dat hard wil en mag groeien. Ook daarmee voorkom je problemen. Kalveren die groeien, worden niet ziek.'